

3. Guzzo, F. (2019). Smart Specialisation at work: evidence from the Peer and eXchange and Learning workshops. Publications Office of the European Union, Luxembourg. ISBN 978-92-76-13885-3, doi:10.2760/424435, JRC118899 [in English].

4. Marinelli, E., Guzzo, F. and Gianelle, C. (2019). Building Smart Specialisation Strategies monitoring systems: evidence from the EU, L'Industria, Rivista di economia e politica industriale. n. 1, January-March. 27-44 [in English].

5. Perianez-Forte, I., Marinelli, E. and Foray, D. (2016). The Entrepreneurial Discovery Process (EDP) cycle: from priority selection to strategy implementation [in English].

6. Smart Specialisation 2.0. URL: https://ec.europa.eu/newsroom/jrcseville/itemdetail.cfm?item_id=675034&newsletter_id=453&utm_source=jrcseville_newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=S3%20&utm_content=Smart%20Specialisation%20&lang=en. [in English].

7. Three Reasons Why Innovation Is All About Communication. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbescommunicationscouncil/2018/02/05/three-reasons-why-innovation-is-all-about-communication/#189e28696e5c> [in English].

Бакай Юлія Юрївна

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-8009-2915*

ЩОДО ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ БДЖІЛЬНИЦТВА

У науковій роботі розглянуто стан державної підтримки розвитку бджільництва як стратегічної галузі аграрного сектору. Визначено необхідність та доцільність такої підтримки з метою формування збалансованого та прозорого ринку продукції бджільництва.

Ключові слова: державна підтримка, бджільництво, дотація, ветеринарно-санітарні вимоги.

Bakai Yuliia

*PhD in Law, assistant of the Department of Land and Agricultural Law,
Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0002-8009-2915*

ON STATE SUPPORT FOR THE BEEKEEPING INDUSTRY

The article considers the state of state support for the development of beekeeping as a strategic branch of the agricultural sector. The need and feasibility of such support in order to form a balanced and transparent market for beekeeping products has been determined.

Keywords: state support, beekeeping, subsidy, veterinary and health requirements.

Україна - один з провідних виробників меду, воску та іншої продукції бджільництва (прополісу, квіткового пилу, маточного молочка, бджолоїної отрути та ін.) для потреб населення, харчової, медичної, хімічної та інших галузей, а також один з найбільших світових експортерів меду, після Китаю, Аргентини та США. Так, у 2019 р. загальний обсяг експорту меду склав 55,7 тис.тон на суму понад 100 млн.дол. Отже, галузь бджільництва є важливою складовою економіки, яка потребує належної уваги з боку держави. Оскільки розвиток цієї галузі сільського господарства сприятиме збільшенню кількості промислових пасік, розвитку малого та середнього бізнесу на селі та підвищенню якості й конкурентоспроможності продукції бджільництва на внутрішньому та зовнішньому ринках.

20 травня 2020 року набула чинності Постанова Кабінету Міністрів України №395 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. №107”[1], якою вперше було запроваджено державну підтримку бджільництва. Вказаним нормативно-правовим актом були внесені зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції, й визначено механізм використання коштів з державного бюджету за програмою “Фінансова підтримка сільгоспвиробників”.

Відповідно до п.4 бюджетні кошти спрямовуються на державну підтримку у галузі бджільництва за такими напрямками як: спеціальна бюджетна дотація за наявні бджолосім'ї; часткове відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення бджолиних паке-тів, бджолиних маток; погашення бюджетної кредиторської забор-гованості, зареєстрованої в органах Казначейства, за попередній по-датковий період.

Отримувачами бюджетних коштів є суб'єкти господарювання – юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми та форми власності та фізичні особи-підприємці, зокрема сімейні фер-мерські господарства, що провадять діяльність у галузі бджільни-цтва, а також фізичні особи, у яких наявні бджолосім'ї.

Дотація за бджолосім'ї надається на безповоротній основі фізич-ним особам та суб'єктам господарювання, які є власниками бджоло-сімей, у розмірі 200 гривень за бджолосім'ю, за наявні в поточному році від 10 до 300 бджолосімей, та не більш 60000 гривень одному отримувачу, у разі наявності більше ніж 300 бджолосімей.

Для отримання дотації за бджолосім'ї фізичні особи та суб'єкти господарювання, які є власниками бджолосімей, подають за міс-цезнаходженням пасіки до відповідної сільської, селищної, міської або ради об'єднаної територіальної громади необхідні документи, на підставі яких формуються відомості на отримання дотації за бджолосім'ї. При цьому, підставою для внесення до відомості на отримання дотації за бджолосім'ї є реєстрація потужності фізичної особи або суб'єкта господарювання, які є власниками бджолосімей, у Державному реєстрі потужностей операторів ринку, відповідно до Порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання ін-формації з нього заінтересованим суб'єктам, затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10 лю-того 2016 р. №39 [2].

Згідно з Ветеринарно-санітарними вимогами потужностей (об'єктів) з виробництва продуктів бджільництва, затвердженими Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 8 серпня 2012 р. №491 [3] потужністю (об'єктом) з виробництва

продуктів бджільництва є територія, споруда, приміщення, будівля, обладнання та інші засоби, включаючи транспортні засоби, що використовуються у виробництві або обігу об'єктів санітарних заходів.

Утримання та експлуатація потужностей (об'єктів), які використовуються для приймання, первинної переробки, зберігання та/або транспортування продуктів бджільництва при їх первинному виробництві, здійснюються відповідно до ветеринарно-санітарних вимог.

Ветеринарно-санітарні вимоги є обов'язковими для операторів потужностей (об'єктів) з виробництва продуктів бджільництва та для державних інспекторів ветеринарної медицини, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд.

Відповідно до п.8 ч.2 ст.20 Закону України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів” від 23 грудня 1997 р. №771/97-ВР[4] оператори ринку зобов'язані забезпечувати безперешкодний доступ державних інспекторів, які здійснюють державний контроль, до потужностей під час роботи цих потужностей та дозволяти відбір зразків об'єктів санітарних заходів на зазначених потужностях, а також надавати на вимогу державного інспектора документи, необхідні для здійснення державного контролю.

Згідно з п.2.12 Ветеринарно-санітарних вимог потужностей (об'єктів) з виробництва продуктів бджільництва, затвердженими Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 8 серпня 2012 р. №491, потужності (об'єкти) з виробництва продуктів бджільництва повинні мати такі підрозділи (приміщення): приміщення для миття (підготовки) тари зворотної; ділянку для приймання сировини; приміщення для зберігання сировини; приміщення для сиття (підготовки) тари споживчої; камери декристалізації (розігріву) меду; приміщення для переливання, змішування та фасування продуктів бджільництва; приміщення для зберігання готових продуктів; ділянку для зберігання тари (зворотної та споживчої); виробничу лабораторію; приміщення для приготування дезінфекційних розчинів та склад для зберігання деззасобів; допоміжні та побутові приміщення.

Враховуючи сучасний стан галузі бджільництва, яка знаходиться у стані стагнації, більша кількість пасічників не здатна забезпечити всі умови передбачені ветеринарно-санітарними вимогами, а отже знаходяться у “тіні” та не реєструють потужності з виробництва продуктів бджільництва, щоб не стати інструментом штрафного тиску з боку інспекторів Держпродспоживслужби, тим самим унеможливуючи отримання державної підтримки. Причиною цього є прогалина чинного законодавства – відсутність ветеринарно-санітарних вимог для потужностей із первинного виробництва та первинної переробки продуктів бджільництва.

Первинне виробництво продуктів бджільництва полягає у розведенні бджолиних сімей та зборі продуктів бджільництва, які виробляють бджолині сім’ї під час своєї життєдіяльності. Первинною переробкою продуктів бджільництва є система технологічних операцій, а саме (одна або декілька з наступних): оцінка якості, очищення, охолодження, термічна обробка, подрібнення, купажування, гомогенізація, перемішування, стерилізація, сортування, калібрування, миття, сепарування, гранулювання, нарізання, фасування, пакування, зберігання, що спрямовані на покращення товарного вигляду, смаку, запаху та інших корисних властивостей продуктів бджільництва, які піддавались первинній переробці [5; с.5]. Таким чином, викладене дозволяє зробити висновок, що з метою ефективного використання державної допомоги, доцільно затвердити ветеринарно-санітарні вимоги для потужностей (об’єктів) з первинного виробництва та первинної переробки продуктів бджільництва, окрім того встановити перехідний період для належної адаптації дрібних товаровиробників замкнутого циклу виробництва. Це дозволить не лише забезпечувати безпечність та якість продукції бджільництва, а й можливість стати повноправними операторами національного та міжнародних ринків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. №107: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. №395. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/395-2020-п>.

2. Порядок проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам, затв. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.02.2016 р. №39. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-16>.

3. Ветеринарно-санітарні вимоги для потужностей (об'єктів) з виробництва продуктів бджільництва, затв. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 08.08.2012 р. № 491. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1469-12>.

4. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. №771/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#n570>.

5. Ветеринарно-санітарні вимоги для потужностей (об'єктів) з первинного виробництва та первинної переробки продуктів бджільництва (методичні рекомендації) / Харковенко А., Васильківська Т., Лесніцька О. та ін. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2018. 28 с.

REFERENCES

1. Pro vnesennya zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 07.02.2018 r. №107: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 20.05.2020 r. № 395. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/395-2020-п> [in Ukrainian].

2. Poryadok provedennya derzhavnoyi reyestraciyi potuzhnostej, vedennya derzhavnogo reyestru potuzhnostej operatoriv rynku ta ndanannya informaciyi z n`ogo zainteresovanyim subyektam, zatv. Nakazom Ministerstva agrarnoyi polityky ta prodovolstva Ukrayiny vid 10.02.2016 r. № 39. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-16> [in Ukrainian].

3. Veterynarno-sanitarni vymogy dlya potuzhnostej (obyektiv) z vyrobnyctva produktiv bdzhilnyctva, zatv. Nakazom Ministerstva agrarnoyi polityky ta prodovolstva Ukrayiny vid 08.08.2012 r. № 491. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1469-12> [in Ukrainian].

4. Pro osnovni pryncypy ta vymogy do bezpechnosti ta yakosti xarchovyx produktiv: Zakon Ukrayiny vid 23.12.1997 r. №771/97-VR. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#n570> [in Ukrainian].

5. Veterynarno-sanitarni vymogy dlya potuzhnostej (ob`yektiv) z pervynnogo vyrobnyctva ta pervynnoyi pererobky produktiv bdzhilnyctva (metodychni rekomendaciyi). Harkovenko A., Vasylykivska T., Lesniczka O. ta in. (Eds.). (2018). K.: NNCz "IAE" [in Ukrainian].